

Sygn. akt I UK 464/15

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania E. w K. i K. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej K. P. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 14 maja 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego kwotę
1.800 (tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 14 maja 2015 r. oddalono apelację K. P. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 maja 2014 r.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku złożyła ubezpieczona, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 18 i art. 41 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 13, art. 22 i art. 78 k.p. oraz art. 353¹ i art. 58 k.c. Dodatkowo podniosła naruszenie przepisów postępowania, co miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 6 k.c. i art. 233 i 382 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na występujące istotne zagadnienie prawne oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a mianowicie:

- czy w przypadku zatrudnienia pracownika oraz ustalenia wysokości jego wynagrodzenia za pracę zasadnicze znaczenie posiada ocena pracodawcy odnośnie określonych cech i kwalifikacji dla realizacji powierzonych zadań, czy też zasadnicze znaczenie posiadają kwalifikacje formalne (w tym młody wiek, niewielki staż pracy) oraz czy brak tych cech w razie powstania niezdolności do pracy po zawarciu umowy o pracę wraz z dysproporcją między wysokością wpłaconej składki, a potencjalną wysokością należnych świadczeń jest wystarczające do przyjęcia domniemania faktycznego w postaci sprzeczności z zasadami współżycia społecznego wysokości ustalonego wynagrodzenia za pracę oraz, że strony stosunku pracy ustaliły wysokość wynagrodzenia w celu uzyskania nieadekwatnie wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego;

Nadto skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem Sąd Apelacyjny wadliwie zastosował art. 18 i art. 41 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 58 k.c. i art. 353¹ k.c., uznając iż wysokość wynagrodzenia ubezpieczonej narusza zasady współżycia społecznego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od wnioskodawczyni na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie operuje podstawami uzasadniającymi przyjęcie jej do merytorycznego rozpoznania.

Przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania enumeratywnie wymienia art. 398⁹ § 1 k.p.c. Skarżący wskazał trzy z nich, a mianowicie w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie

sądów. Nadto skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W ten sposób wyznaczył pole badawcze podczas przedsądu.

Wybór określonych podstaw i kumulatywne ich uzasadnienie oparte jest *a priori* na błędzie logicznym. Skarżący łączy podstawy wzajemnie wykluczające się. Przestanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego różni się od przesłanek wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Ten sam problem prawny nie może być jednocześnie istotnym zagadnieniem prawnym, które z założenia jest problemem charakteryzującym się „nowością”, oraz stanowić przedmiot rozbieżnej wykładni w orzecznictwie bądź wypowiedziach doktryny (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967; z dnia 30 września 2014 r., III SK 2/14, LEX nr 1544567). Nadto występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego nie pozwala na przyjęcie tezy o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jeśli w podstawach ma miejsce odwołanie do tożsamyh podstaw prawnych.

Przechodząc do oceny poszczególnych podstaw należy zwrócić uwagę, czy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. W orzecznictwie ugruntował się pogląd, zgodnie z którym skarżący, powołując się na wystąpienie w sprawie zagadnienia prawnego, powinien je sformułować, wskazać przepisy prawne, na tle stosowania których ono się wyłoniło, podać argumenty prowadzące do rozbieżnych ocen, a nadto wykazać, że jego rozwiązane jest istotne nie tylko w rozpoznawanej sprawie, ale także dla praktyki sądowej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151). Powyższych postulatów skarga nie realizuje w sposób łączny. Przede wszystkim przedstawiane zagadnienie pomija bogato zilustrowane, przez Sąd Apelacyjny, orzecznictwo Sądu Najwyższego. Ów mankament jest o tle istotny, że w propozycji przedstawienia nowego zagadnienia prawnego nie uwzględnia się kwestii terminologicznych, mających znaczenie w rozpoznawanej sprawie (godziwość wynagrodzenia, jego ekwiwalentność, etc.) Są to kwestie wyjaśnione w orzecznictwie, a syntetycznie rzecz ujmując zależą od okoliczności konkretnego przypadku, czyli pozostają w sferze swobodnej oceny zgromadzonego materiału dowodowego. Z tej perspektywy

uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pomija fakt, że Sąd Najwyższy jest związany okolicznościami faktycznymi w sprawie. Oznacza to, że każda próba negowania ich pod pozorem konieczności rozwiązania istotnego zagadnienia prawnego nie może przynieść spodziewanego rezultatu. Stąd też przywołanie argumentu o odmowie wiarygodności zeznaniom pracodawcy i pracownika nie może prowadzić do akceptacji tezy, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Nie chodzi przecież o jakiekolwiek zagadnienie, lecz zagadnienie istotne. Jego redakcja wymaga wykazania krzyżujących się ze sobą terminologicznych znaczeń z uwzględnieniem dorobku judykatury. Ten obligatoryjny element uzasadnienia wniosku powinien przekonać do obowiązku przyjęcia skargi kasacyjnej z tej podstawy. Tymczasem analiza prezentowanego stanowiska nie weryfikuje pozytywnie stanowiska autora skargi kasacyjnej. Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie. Przedmiotowe spostrzeżenie koreluje z publicznoprawną funkcją skargi kasacyjnej i zamyka się stwierdzeniem, że skarga kasacyjna jest środkiem odwoławczym o szczególnym charakterze. Zmierza do ochrony interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni. Natomiast jej zadanie nie polega na ponownej ocenie sprawy z perspektywy niezadowolonej z rozstrzygnięcia strony.

Podstawa z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. istnieje wówczas, gdy zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Oznacza to, że przepis nie doczekał się jeszcze wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które skarżący powinien przytoczyć (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Skarżącego obciążał obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, LEX nr 570112; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr

523522). W tej kwestii skarga milczy, co wyklucza jej nadanie dalszego biegu z uwagi na powyższą podstawę.

W końcu skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Pamiętać przy tym trzeba, że oczywiste jest to, co jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Skarżący musi zatem wykazać, że wyrok zapadł z oczywistym, rażącym naruszeniem przepisów prawa lub podstawowych zasad obowiązujących w praworządnym państwie, widocznym na pierwszy rzut oka, bez konieczności przeprowadzenia bardziej szczegółowej analizy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2016 r., II CSK 611/14, Legalis nr 1430479). Siłą rzeczy tego rodzaju uchybienie nie występuje, jeżeli zarzuca się Sądowi drugiej instancji poruszanie w obrębie materiału dowodowego, który pozwala na swoisty luz decyzyjny. Wyraża się on wyborem kryterium do oceny „godziwości wynagrodzenia za pracę”, przy którym – w zależności od ustaleń faktycznych – przypisuje się dominujące znaczenie. W tej płaszczyźnie nie pojawiają się sztywne komponenty działania, lecz uzasadnione są czynności adekwatne do indywidualnych okoliczności sprawy, w tym także posługiwania się zasadami doświadczenia życiowego, czy też logicznego rozumowania. Stąd pole oczywistego naruszenia prawa materialnego (jak we wniosku skarżącego) doznaje daleko idącego ograniczenia i dopiero siła argumentacji jurydycznej autora skargi może prowadzić do przyjęcia skargi z tej podstawy. Dystynkcje pojęciowe uzasadnienia wniosku w tej mierze kierują tok rozumowania na błędne tory. W obowiązującym stanie prawnym Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do badania prawidłowości zarówno ustaleń faktycznych, jak i oceny dowodów, dokonanych przez sąd drugiej instancji. O ile bowiem ten ostatni również jest „sądem faktu” i w myśl ogólnie niekwestionowanych zapatrywań orzecznictwa oraz doktryny kontynuuje postępowanie merytoryczne w ramach systemu apelacji pełnej (por. wyrok Sądu Najwyższego: z dnia 13 kwietnia 2000 r., III CKN 812/98, OSNC 2000 nr 10, poz. 193; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2002 r., III CZP 62/02, Biul. SN 2003 nr 3, s. 14), o tyle Sąd Najwyższy jako „sąd prawa”, rozpoznając nadzwyczajny środek odwoławczy w postaci skargi kasacyjnej, jest związany ustalonym stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Związanie to

wyklucza nie tylko przeprowadzenie w jakimkolwiek zakresie dowodów, lecz także badanie, czy sąd drugiej instancji nie przekroczył granic swobodnej ich oceny. Ustrojową funkcją Sądu Najwyższego jest sprawowanie nadzoru judykacyjnego, w tym zapewnianie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Z tego punktu widzenia każdy zarzut skargi kasacyjnej, który ma na celu polemikę z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji, chociażby pod pozorem błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania określonych przepisów prawa materialnego, z uwagi na jego sprzeczność z art. 398³ § 3 k.p.c. jest *a limine* niedopuszczalny (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 12 czerwca 2006 r., IV CSK 100/06, LEX nr 1101306). Tym samym, nie ma żadnej możliwości uznania, że skarga kasacyjna mogłaby być uznana za oczywiście uzasadnioną z powodu naruszenia przepisów prawa materialnego, które to zarzuty miałyby prowadzić do podważenia przyjętej przez Sąd drugiej instancji podstawy faktycznej rozstrzygnięcia.

Z tych względów orzeczono w myśl art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 6 pkt 5 w zw. z § 5, w zw. z § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).